

**Transitievisie Warmte 1.0
27 maart 2019**

HERZIEN 2019-15435

Aan de leden van de raad,

Het college van burgemeester en wethouders stelt u voor op grond van artikel 147 van de Gemeentewet

De Transitievisie Warmte 1.0, waarmee we toewerken naar een aardgasvrije gebouwde omgeving, vast te stellen zodat we

- a) Het gesprek met onze bewoners en ondernemers kunnen aangaan
- b) Onze lokale en regionale partners comfort kunnen bieden bij investeringsbeslissingen
- c) Planningen op elkaar kunnen afstemmen en optimaliseren
- d) Het gesprek met de landelijke overheid over noodzakelijke randvoorwaarden kunnen voeren

en deze te hanteren als basis voor nadere uitwerking in een Transitievisie Warmte 2.0 met wijkaanpakken.

De secretaris,

De burgemeester,

Aldus besloten in de openbare raadsvergadering van .

De griffier,

De voorzitter,

portefeuillehouder: Dongen, J.E.T.M. van
informatie: Arnold Groenewegen
telefoon: 078 770 66 60
e-mail: AGroenewegen@zwijndrecht.nl
bijlagen: Transitievisie Warmte 1.0
ter inzage:

Toelichting

Inleiding

Een belangrijk onderdeel van de energietransitie is dat we onze woningen en gebouwen op een andere manier gaan verwarmen en toewerken naar een aardgasvrije gebouwde omgeving. Een derde van de totale energievraag in de Drechtsteden wordt op dit moment nog bepaald door het gebruik van aardgas in de gebouwde omgeving en die vraag moet op een andere manier ingevuld worden.

Uiterlijk in 2021 dient elke gemeente een Transitievisie Warmte vast te stellen met daarin een tijdspad wanneer wijken van het aardgas af gaan. Voor wijken die voor 2030 gepland staan moeten in 2021 ook de potentiële alternatieve warmtevoorzieningen bekend zijn en moet er inzicht zijn in de maatschappelijke kosten en baten voor de eindverbruikers hiervan.

Om deze enorme opgave te realiseren werken we nauw samen met partners als Stedin, HVC, de woningcorporaties en de provincie Zuid-Holland aan de aanpak en fasering van de warmtetransitie in de Drechtsteden. Na een jaar samenwerken hebben we al veel kennis opgedaan over hoe de aardgasvrije gebouwde omgeving er mogelijk uit gaat zien.

Met deze kennis hebben we samen met onze partners de Transitievisie Warmte 1.0 opgesteld. Voor deze 1.0 versie zijn onderzoeken gebruikt en met elkaar vergeleken van PBL (Planbureau Leefomgeving), adviesbureau Overmorgen, adviesbureau voor woningcorporaties Atriensis en HVC. Dit heeft een onderzoeksbeeld opgeleverd van de meest voor de hand liggende warmteopties per wijk en een globale fasering van de aanpak.

Het onderzoeksbeeld laat zien hoe de aardgasvrije gebouwde omgeving er uit gaat zien, maar een tijdspad vastleggen waarop wijken van het aardgas af gaan is nog niet mogelijk. Hiervoor moeten eerst de randvoorwaarden in het kader van het Klimaatakkoord worden uitgewerkt: hieronder vallen nieuwe financieringsinstrumenten en naar verwachting krijgen gemeenten in 2021 aanvullende bevoegdheden voor de warmtetransitie.

Er is gekozen om de Transitievisie Warmte in twee stappen te ontwikkelen, want ondanks dat we geen tijdspad kunnen vastleggen is het wel wenselijk om met de opgedane kennis richting te geven aan hoe de aardgasvrije gebouwde omgeving eruit gaat zien en kaders te bieden voor huidige kansen en ontwikkelingen van initiatieven van gebouweigenaren.

In de Transitievisie warmte 1.0 zijn hiervoor de randvoorwaarden, bijbehorende uitgangspunten, criteria en voorkeursvolgorde van warmteopties opgenomen. Daarnaast vormt de Transitievisie Warmte 1.0 de basis voor gesprek en verdere uitwerking naar de uiterlijk in 2021 te maken Transitievisie Warmte 2.0 met uitvoeringsplannen per wijk.

Eerder genomen besluiten (met datum en nummer)

2 maart 2016	Besluit Drechtstedenbestuur deelname aan pilot VNG
5 juli 2016	Afsprakenkader Regionale Energiestrategie 2016-13902
21 november 2017	Energieagenda 2017-2023 2017-14633
16 januari 2018	Collegebesluit Energiestrategie Drechtsteden 2018-14684

Beoogd resultaat

Een richtinggevend stuk dat comfort en handelingsperspectief biedt aan betrokken partijen en dat als basis kan dienen voor gesprekken met bewoners (gebouweigenaren), maar ook met het Rijk over onder andere financieringsinstrumenten.

Argumenten (30 secondenregel)

- a) *In het 'Ontwerp van het klimaatakkoord' dat in december 2018 gepubliceerd is, zijn de doelstellingen uit Parijs vertaald in concrete acties voor Nederland tot 2030*

Als onderdeel daarvan is de opgave geformuleerd dat een kwart van de woningen in 2030 van het aardgas af moet zijn om tot een volledig aardgasvrije gebouwde omgeving te komen in 2050.

- b) *We hebben met onze partners in het energieakkoord Drechtsteden de ambitie uitgesproken om gefaseerd los te gaan van aardgas en dit te realiseren met de hoogst mogelijke maatschappelijke opbrengst*

De regisserende rol die in het nationale Klimaatakkoord aan gemeenten wordt toegeschreven, is onmisbaar om beide ambities te realiseren. Ook zijn wij ervan overtuigd geraakt dat wij onze inwoners, bedrijven en maatschappelijke partners een grote dienst kunnen bewijzen door deze regierol actief en zo snel als mogelijk op te pakken. Dit nationale Klimaatakkoord stelt bovendien dat gemeenten een belangrijke regisserende rol moeten vervullen in deze transitie en dat zij samen met het Rijk, netbeheerders, provincies, waterschappen en andere partijen tot een programmatische aanpak moeten komen om invulling te geven aan de noodzakelijke energietransitie. In het Klimaatakkoord staat ook dat elke gemeente uiterlijk in 2021 een Transitievisie Warmte moet hebben opgesteld.

- c) *We willen niet wachten op de uitwerking van de randvoorwaarden van het klimaatakkoord*

We willen proactief het gesprek aangaan over financieringsinstrumenten omdat deze van belang zijn voor een daadwerkelijke uitvoering van de transitie. Met de Transitievisie 1.0 kunnen we nu het gesprek aangaan met het Rijk.

d) We geven met de transitievisie 1.0 richting aan de aardgasvrije gebouwde omgeving

Met het onderzoeksbeeld tonen wij per wijk aan welke aardgasvrije warmtevoorzieningen met grotere of minder grote waarschijnlijkheid kunnen worden toegepast. We bieden hiermee kaders voor initiatieven van gebouweigenaren en marktpartijen. Dit inzicht is relevant voor alle partijen die investeringen doen in gebouwen, de openbare ruimte en energie-infrastructuur.

e) Het onderzoeksbeeld geeft inzicht in de benodigde (isolatie) maatregelen

Dit is relevant voor gebouweigenaren, omdat de benodigde isolatiemaatregelen afhankelijk zijn van het type warmtevoorziening. De ene warmtevoorziening vraagt namelijk meer (isolatie)aanpassingen aan een gebouw dan de andere. Inzicht in de verwachte warmtevoorziening geeft dus ook inzicht in de verwachte benodigde isolatiemaatregelen. Het onderzoeksbeeld stelt ons met oog hierop bovendien in staat om onze inwoners, bedrijven en maatschappelijke partijen actief en gericht te informeren over de voor hen relevante (isolatie)maatregelen. Hierdoor kunnen we vragen en onduidelijkheid wegnemen, kunnen wij gebouweigenaren een handelingsperspectief bieden én kunnen wij de betaalbaarheid vergroten door gerichte collectieve initiatieven te initiëren of ondersteunen.

f) Starten is niet meteen met de schop in de grond

Starten betekent in dit geval samen met de belangrijke stakeholders in de wijk, dus ook met bewoners, te beginnen met een verkenning naar de haalbaarheid van de beoogde aardgasvrije warmteoptie en het maken van samenwerkingsafspraken tussen de verschillende partners. Het totale proces naar een aardgasvrije wijk kan vijf à tien jaar en soms zelfs langer duren, afhankelijk van de complexiteit en daaraan gekoppelde benodigde acties en investeringen en de grootte van het gebied. De fasering die in de Transitievisie is aangegeven is richtinggevend. De fasering kan veranderen door initiatieven die het tempo versnellen en door toekomstige ontwikkelingen. De warmtetransitie is een proces van ervaring opdoen en leren in de eerste wijken, dus ruimte geven aan initiatief en rekening houden met flexibiliteit in de uitvoering en fasering zijn belangrijk.

Kantttekeningen/risico's

a) De visie geeft een onderzoeksbeeld, het is nadrukkelijk geen eindbeeld hoe de warmtevoorziening in Zwijndrecht er uit gaat zien en in welk tempo dit gebeurt

In de Transitievisie Warmte 1.0 komt Zwijndrecht er zeer gunstig uit voor warmtenetten en om in alle wijken voor 2030 te starten. Nadere uitwerking van uitvoeringsplannen per wijk kan tot aanpassingen leiden omdat wijken niet homogeen zijn. Het kan dus zijn dat in delen van wijken andere oplossingen meer kosteneffectief of wenselijk zijn. In alle wijken de route naar een aardgasvrije warmtevoorziening inzetten voor 2030 is onmogelijk, een gefaseerde aanpak is nodig. Op dit moment kunnen we hiervoor nog geen exacte planning geven. Het realisatietempo wordt mede bepaald door de mate waarin een redelijk alternatief beschikbaar is. En dat is sterk afhankelijk van financiële ondersteuning en instrumenten vanuit het Klimaatakkoord. Hiervoor loopt een lobbytraject via meerdere kanalen (o.a. VNG, G40, regio) met onderstaande inzet:

- Het Klimaatakkoord neemt woonlastenneutraliteit als uitgangspunt. Dat moet worden bereikt door opschaling, kostenreductie, innovatie, gebouwgebonden financiering en gerichte financiële prikkels. Er ontbreekt echter nog een afspraak over monitoring daarvan. Voorkomen moet worden dat gemeenten straks de rekening moeten betalen als het toch niet woonlastenneutraal blijkt te zijn. Daarvoor is de aanvullende afspraak nodig dat afspraken over woonlastenneutraliteit voor gemeenten een voorwaarde zijn om een besluit te kunnen nemen over wanneer welke wijk van aardgas af gaat.
- Er worden financiële prikkels ingezet voor gebouwmaatregelen en warmtebronnen, maar niet voor warmte-infrastructuur. De verschillende warmteopties (all-electric, warmtenetten, groen gas) worden daardoor in ongelijke mate gestimuleerd. Dit kan voor onze regio schadelijk zijn, omdat warmtenetten hiermee minder ondersteund worden. Zo zou subsidie voor een warmtepomp evenredig moeten zijn met subsidie voor (aansluiting op) een warmtenet.
- Een onderbelicht punt is om bespreekbaar te maken waar de verantwoordelijkheid voor aanleg en beheer van warmtenetten het beste kan liggen. Momenteel is de verantwoordelijkheid voor de verschillende warmteopties versnipperd: de netbeheerder voor gas- en elektriciteitsnetten en de gemeente of markt voor warmtenetten. Deze versnippering belemmert een integrale, gebiedsgerichte en kosteneffectieve aanpak.

b) Gebouweigenaren zijn zelf aan zet om over te gaan naar een alternatieve warmtevoorziening

Als gemeente kunnen wij door goede regie er nadrukkelijk aan bijdragen dat deze transitie voor gebouweigenaren zo comfortabel en betaalbaar mogelijk wordt.

c) Starten na 2030 betekent niet niks doen

Ook in wijken die de komende tijd niet aan de beurt zijn, zijn no-regret (spijtvrije) maatregelen te treffen. Met wijkaanpakken en gerichte communicatie worden gebouweigenaren gestimuleerd om te isoleren en zich voor te bereiden op een aardgasvrije warmteoptie.

(Extern) draagvlak

De Transitievisie Warmte 1.0 dient als basis om het gesprek aan te gaan. Zowel met de ambtelijke organisatie, bijvoorbeeld om beheerprogramma's en projecten af te stemmen, als met de gebouweigenaren in de betreffende wijken.

Duurzaamheid

Met de Transitievisie Warmte 1.0 werken we toe naar een CO₂-neutrale gemeente door in te zetten op CO₂-reductie, het uitfaseren van aardgas en het gebruik maken van duurzame bronnen.

Aanpak/uitvoering/evaluatie

De Transitievisie warmte 1.0 dient als basis voor verdere uitwerking naar de uiterlijk in 2021 te maken Transitievisie Warmte 2.0 en uitvoeringsplannen per wijk. In het traject om te komen tot deze Transitievisie Warmte 2.0 zullen we u als raad nadrukkelijk betrekken. Een eerste stap hierin is de evaluatie van onze Energieagenda 2017-2023, die we dit jaar met u in een brede bijeenkomst zullen delen.

Communicatie/publicatie

Omdat het een regionale visie is en we zelf de regie op de communicatie willen hebben, is er afgesproken de collegebehandelingen gelijktijdig (uiterlijk 12 maart) te laten plaatsvinden (in Zwijndrecht afwijkend: op 19 maart een presentatie, op 26 maart ter besluitvorming). Over het lokale proces bent u afzonderlijk geïnformeerd. Na raadsbehandeling zullen we over de vaststelling van de visie communiceren via het stadsnieuws. Voor inwoners en geïnteresseerden is een factsheet opgesteld en kan er straks op woningniveau worden bekeken welke energievoorziening het meest waarschijnlijk is en wat het handelingsperspectief is dat daarbij hoort. Daarnaast wordt er per gemeente een brede bewonersavond over de aardgasvrije gebouwde omgeving gehouden. Dit zal worden geïntensiveerd wanneer naar de uitwerking per wijk wordt toegewerkt.

Personeel/organisatie/SCD

De Transitievisie Warmte zal worden geborgd in de nieuwe Omgevingswet, die per 1 januari 2021 van kracht zal worden. Op weg naar de Omgevingswet spelen gemeenten al in op deze komende wetgeving.

Financiën

Het vaststellen van de Transitievisie Warmte 1.0 heeft geen directe financiële consequenties. De regierol die onze gemeente in de warmtetransitie heeft zal in de komende jaren wel een capaciteitsvraagstuk met zich meebrengen. Gemeenten zullen voor deze aanvullende taak naar verwachting een financiële compensatie ontvangen via het gemeentefonds. De financiële kaders die door het gemeentefonds worden gegeven zijn vooralsnog bepalend voor de verdere uitvoering.